

# Vallitukset

19.09.2023

## KONALA TÄHKÄTIE (Konala) TUKIKOHTA XXVII:1-3

**Sijainti.** Vähäntuvantien, Kolsarintien, Tähkätien ja Konalantien rajaamalla mäellä.

### Museovirasto

Tukikohta XXVII:1-3

Tiivistelmä 2014 museoviraston inventointi selvityksestä

**XXVII:1 Konala:** *“Rakennusten ja piha-alueiden alle jäänyt puolustusasema. Maan alla saattaa olla säilyneitä rakenteita. Alueen pohjoispäässä on ollut suojahuone ainakin vielä 1995. Kohde on saattanut tuhoutua kokonaan.”*

**XXVII:2 Konala:** *“Kolsarintien ja Tähkätien risteyksen eteläpuolella oleva puolustusasema. Asemasta on näkyvissä maahan kaivettua hautaa. Maan alla on säilyneitä rakenteita. Kesällä 2010 esiin kaivetut rakenteet dokumentoi Helsingin kaupunginmuseo, jonka jälkeen ne tuhoutuivat rakennustöiden yhteydessä.”*

**XXVII:3 Konala:** *“Kohde on jäänyt suurimmaksi osaksi talojen ja pihamaiden alle. Jäljellä on vielä betonoitua hautaa ja yksi betoninen räjäytetty tähystysasema. Maan alla voi olla säilyneitä rakenteita.”*

*XXVII:1-3 on tämän tukikohdan pohjoislaidalla oleva osa. Karttapiirros museoviraston vuoden 1979 Löfgren-Heinäemies inventoinnista. ↓*

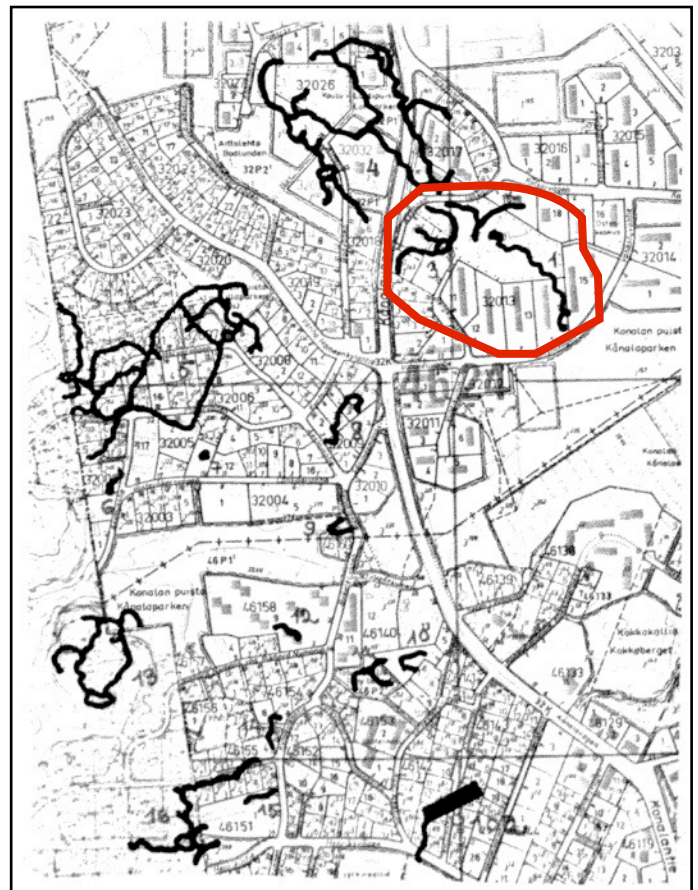
**Valokuvat:** 4.4.2014, 13.2.2023,  
18.8.2023, 22.8.2023.

**Muistiinpanot** syksyllä 2023

### Esipuhe

Ollaan vanhalla historiallisella alueella entisten peltojen ja valtaväylän vieressä.

Linnoitteista on maastossa näkyvissä pieni katkelma esiin kaivettua taisteluhautaa ja tähystysasema kohteen XXVII:3 kohdalla. XXVII:3 eteläpäässä on tiettävästi pientalon pihalla ehyt suoja maan alla. XXVII:1 pohjoispäässä on maakellari, joka on mahdollisesti entinen suojahuone. Lisäksi Tähkätien ja Kolsarintien risteyksen eteläpuolella olevasta maastosta voi havaita käytävien penkkoja muistuttavia kohoumia. Muuten kohteet on jääneet rakentamisen alle.



Historialliset kylätontit, Inventointi (2011 V.-P. Suhonen & Janne Heinonen) kertoo seuraavaa (tiivistelmä):

*”Mäen keskellä on Konalan kylän vanhan Rosaksen tilan tonttimaa ja tilukset rakennuksineen. Konalby mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1509. Konalbyn vanhin kartta on vuodelta 1691. Kartalle on merkitty kolmen talon likimääräiset sijainnit. Kylän kantatalot Bertas, Rosas, Brusius ja Skytte ovat saaneet nimensä 1600-luvulla.*

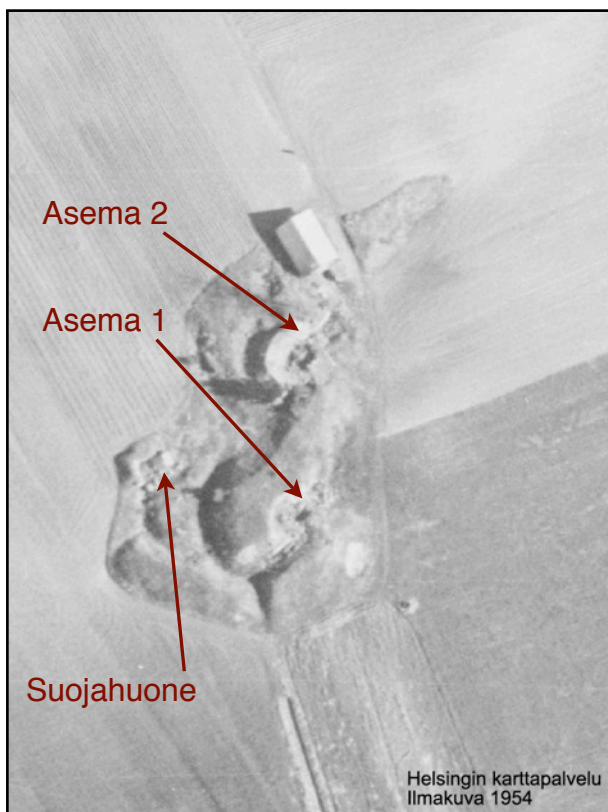
*Pohjoisessa muusta kylästä erillään sijaitsevan Konalbyn Rosasin tonttimaa on edelleen käytössä. Tonttimaa on nykyään kerrostaloalueen ympäröimä. Tontilla on maatalousrakennuksia ja vanha omakotitalo.”*

## XXVII:1

Kohteesta näkyy ilmakuvissa vain sen eteläpäässä oleva kaponieeri ja pohjoispäässä oleva suojan edusta.

Kaponieeri eli sivustatuliasema on tyypillisesti linnoitetun aseman takan ja tulisuunta on sivulle estämään vihollista etenemästä linnoitettujen mäkien välistä. Tämä asema on ilmeisesti kahdelle tykille, joiden on ollut tarkoitus sulkea Mätäjoen laakson aukko. Helsingin karttapalvelun ilmakuvassa vuodelta 1954 tuo asema näkyy erittäin selvästi. Se on kuin suoraan museovirastossa olevasta mallipiirustuksesta. Kaponieerin kaksi tuliasemaa on olleet takakautta yhteydessä toisiinsa ja tuosta yhdyskäytävästä on erkaantunut kaareva käytävä suojuhuoneelle.

↓ Kaponieeri ilmakuvassa vuodelta 1954.



↓ Saman ilmakuvan päälle laitettu nykytilanteen kantakartta.



Museoviraston muinaismuistot.info sivustolla oleva piirros linnoitteen varustuksista poikkeaa tältä osin muusta materiaalista ja ilmakuvista. Tuossa kartassa on eteläisemmän aseman päälle piirretty neliö mutta toinen neliö on pohjoisemman aseman vieressä olleen ladon kohdalla. Muinaismuistot.info piirroksessa on myös yhdyskäytävä luoteen suuntaan kohti Rosaksen taloa. Tämän käytävän olemassaoloa ei vahvista vanhemmat kartat sen enempää kuin ilmakuvatkaan. 1979 Löfgren-Heinämies inventointikarttaan tuo käytävä on myös piirretty joten jostain tieto on peräisin. 1946 kantakartalla ja 1962 asemakaavakartassa on tilustie päärakennukselta ladolle. Yhdyskäytävä on piirretty liki samaan kohtaan kuin noissa kartoissa oleva tieura.



↑ *Eteläisempi tulasema on ollut tuossa talon nurkalla olevan auton kohdilla.*

↓ *Pohjoisempi tulasema on ollut tuolla keskellä pihaa olevan nurmikkoisen kumpareen kohdilla.*



Inventointikartassa 1973 on kaksi täplää ja kohdenumero 1. suurinpiirtein oikealla kohdallaan. Samoin Aljakovin 1915-1916 inventointikartalla on täplät tulasemien kohdilla. Jos joku yhdyskäytävä luoteeseen on paikalla ollut, niin se on toki ehditty peittää ennen ilmakuvien ottamista. Paikalla on sentään ollut toimiva maatila peltoineen. Moista käytävää ei viljelytoimintaan ole tarvittu.

Kaponieerin eteläisempi asema on aivan Vähäntuvantie 5 rakennuksen kaakkoisnurkan vieressä, parkkialueella. Pohjoisempi asema on rakennuksen itäpuolella puolivälin kohdilla. Siinä on kumpare, nurmikkoa ja puita. Maan alla siis voi olla peitettynä tulaseman jäänteitä.

Kohteeseen **XXVII:1** on liitetty Rosaksen talon pohjoispuolella oleva maakellari. Onko tuo kellari linnoitteiden aikainen suojahuone. Paikkana se olisi suojalle sopiva. Pienen matkan päässä siitä pohjoiseen ja länteen on kohteen XXVII:2 yhdyskäytävät ja taisteluasemat. Kellari sijaitsee yksityisellä maalla joten sen tutkiminen ei ole soveliasta. Se sisäänkäyntiä ja katon nurkkaa näkyy kuitenkin viereisille kevyen liikenteen raiteille. Kun tarkemmin katsoo voi nähdä samoja muotoja kuin muissa linnoitteiden suojahuoneiden katoissa. En siis epäile etteikö tuo ole suojahuone, mutta en asiaa pysty varmentamaan.



*Rosaksen nykyinen päärakennus. Kellarina toimiva suojahuone on rakennuksen toisella puolella. Sen kumpare pilkistää hiukan talon oikealta puolelta. Rosaksen historiasta kirjoittaneen mukaan osa Saksalaisten upseereista piti Rosaksen talossa majaa Helsingin valtauksen aikana.*



## XXVII:2

Kohteesta ei näkynyt paikalla käydessä mitään minkä olisi varmuudella voinut todeta linnoitteisiin kuuluvaksi. Varustusten itäosa on jäänyt Kolsarintie 8 tontilla olevan kerrostalon alle. Aivan käytävän päädyssä on 40- ja 50-lukujen ilmakuviista havaittavissa vaaleita läikkiä, mitkä viittaisi jonkinlaisiin rakenteisiin. Tuo pääty on ollut pellon laidassa ja siten otollinen paikka esimerkiksi tuliasemalle. Näin on myös muinaismuistot.info karttaankin piirretty.

Muuten itäinen käytävä on ilmakuviin mukaan ollut sakaramaista aina Vuorikummunpolulle. Tähtätieltä ylös Rosaksen talolle nousevan tien molemmin puolin on hiukan rakentamatonta maata. Koitin katsoa sieltä merkkejä linnoitteista, mutta keskellä vanhaa maatilaa näkeä ovat kumpareet ja kivet voivat olla hyvinkin eri ajoilta. Ei siis varmaa merkkiä linnoitteista.



*Näiltä kohdin on mennyt käytävä itään kohti taustalla olevaa Kolsarintie 8 rakennusta ja senkin ohi. Maastossa on kyllä kiviainetta ja penkkoja mutta pikaisella silmäyksellä ei varmoja havaintoja. Keskellä tuo kasvillisuuskin häiritsee maanpinnan muotojen tarkkailua.*



↓ Helsingin karttapalvelusta löytyneen asemakaavakartan palanen vuodelta 1962. Siinä näkyvät käytävät korostin värillä.



XXVII:3

XXVII:2

XXVII:1

Kohteen XXVII:2 osalta tuossa 1962 kartassa on sen läntinen osa hyvinkin tarkasti kohdallaan. Puuttuu vain käytävän itäpään suoja tai tulisema. Inventointikartoilla on XXVII:2 osalla vielä luoteeseen suuntaava käytävä jota tähän ei ole piirretty. Vuoden 1943 ilmakuvassa on heikosti hahmotettavissa käytävä, joka kulkisi kohteiden 2 ja 3 välissä olevan rakennuksen itä- ja pohjoispuolitse. Se täsmää aika hyvin inventointikarttoihin.

Kohteen XXVII:2 keskivaiheille, Vuorikummunpolun viereen rakennettiin kaksi pientaloa 2010. Tuossa yhteydessä tontilla olleet linnoitteen osat inventoitiin tarkasti. Tuo inventointi löytyy osoitteesta <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=113.9962>. Ja siellä on liitetiedostoissa ladattavana 55 sivuinen raportti tontilla olevista varustuksista ja jonkin verran ympäristöstäkin.

Raportissa käydään seikkaperäisesti läpi paikan tutkimushistoriaa eri käytävän osien kohdilta. Joten en minä tässä tämän enempää tästä kohteesta.



*Vuorikummunpolku. Kohteen XXVII:2 käytävä on ylittänyt tämän polun tuolla mäen yläosassa. Siellä vasemmalla on pientalo, jonka tontilla on tehty tarkka inventointi. Oikealla puolella on palvelutalo, jonka toisella puolella onkin siten nähtävillä pieni kunnostettu käytävän pätkä kohdetta XXVII:3.*



## XXVII:3

Inventointipiirustusten mukaan XXVII:3 käytäväverkosto on laajahkolla alueella. **Ensimmäinen käytävä** alkaa etelästä Konalantie vierestä Vuorikumuntie 18 kohdilta. Siinä on ollut linnoitteita mäen laella Tähkätie 8 kohdilla. Tuolla tontilla on tiettävästi vielä jäljellä ehyt suojuhuone pihan alla. Inventointien kartoissa on myös suojaa kuvaava neliö rakennuksen pihan kohdalla. Tästä käytävä on kääntynyt itään kohti Vuorikumuntien päätyä. Vuorikumuntien päädyn kohdilla on ollut käytävien haarautumia ja ilmeisesti myös suojuhuone. Nämä epäilyt tulee inventointikäytävien muodosta, kolmeen suuntaan lähtevät käytävät ja Albjakovin kartalle vahvana piirretystä tiestä joka loppuu tuolle kohdin. Tien pääty on keskeinen paikka ympäristön linnoitteisiin nähden. Albjakovin kartassa on tällä kohdin merkitty taisteluvälikäytävät mutta ei yhdyskäytäviä niihin.



↑ Osakopio Espoon kaupunginmuseon kokoelmassa olevasta inventointipiirustuksesta.

Vuorikummun päädyistä lähtevä **toinen käytävä** johtaa Tähkäpolun eteläpuolta Tähkätie 6. tontille. Tontin alue on pääosin nurmikkoa, joka on hyvinkin tasaista. Mitään käytäviin viittaavaa ei pikaisella vilkaisulla tuolla nurmikolla näkynyt.

*Tähkätie 6 tonttia. Tuossa nurmikolla pitäisi inventointikartan mukaan risteillä ja haarautua yhdyskäytäviä. Joko kartan merkinnät on väärässä paikassa tai käytävät on olleet vain suunnitelmia. Vaikea uskoa tuossa olleen varustuksia vaikka niiden rakentamisesta olisi kulunut yli 100 vuotta. ➔*



06

Vuorikummuntien päädyistä lähtevä **kolmas käytävä** suuntautuu pohjoiseen. Jos käytävä on ollut olemassa, niin se on jäänyt Palvelutalon alle. Palvelutalo on rakennettu vuosien 2001 ja 2005 välillä. Sitä ennen paikalla on ollut ennen vuotta 1969 purettu pientalo pihamaaineen. Mahdollinen yhdyskäytävä on siis peittynyt pian rakentamisensa jälkeen. Ilmakuvissa ei näy mitään. Tuon pientalon kohdilla on jo 1910-luvun kartoista alkaen rakennuksen merkintä.

Tämän kolmannen käytävän päädyssä on kuitenkin taisteluvälikkeet näkyvissä ja jopa esiin kaivettuina. Nämä rakenteet sijaitsee kuitenkin palvelutalon pihamaalla. Pihaa ei ole aidattu, vain käytävät turvallisuus syistä. Paikalle pääsee hyvin Tähtätien puolelta. Tämä on tutkimillani alueilla ainoa käytävän osuus, joka on siivottu näin hyvin pohjia myöden, kiitos.



↑ Näkyvillä on käytävän pääty, joka on ampu-  
mahautta. Käytävä on  
syvä joten ampumata-  
santeelle on yksi porras.  
Mutkan kohdalla on  
ammuskomero, Sisämaan  
mutkan jälkeen on rin-  
tamalinjassa B-tyypin  
asema. →



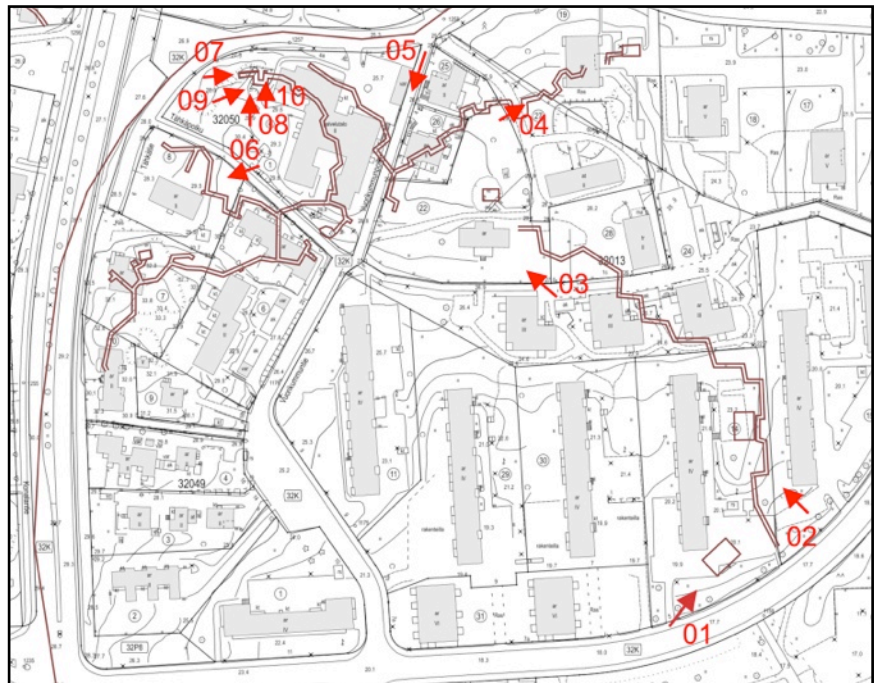


←  
B-tyyppin aseman takaa käytävä on jatkunut itään. Nyt tuolla kohden on kunnostuksen yhteydessä rakennetut uudet käytävään laskeutuvat portaat.

Käytettyjen kuvien paikat Helsingin karttapaaikan pohjakartalla jossa on mukana myös maalinnoitteiden kohteet. →

### Loppukommentit

Olisi mielenkiintoista tietää mihin perustuu nämä Helsingin karttapalvelun ja muinaismuistot.info sivujen linnoitepiirrokset. Ne poikkeavat paikoin harmittavan paljon ilmakuvissa selkeästi nähtävissä olevista käytävistä. Lisäksi niissä piirroksissa on asioita, joita ei mitenkään ole voitu kopioida ainakaan niistä ilmakuvista, jotka on esillä karttapaikalla. Onko olemassa enemmän joitain venäläisiä inventointikarttoja, ilmakuvia tai muutta materiaalia, joka ei ole julkisesti saatavilla.



Kohteesta XXVII:2 tehdyssä osainventoinnissa vuodelta 2010, kerrotaan käytävien sijainnin perustuvan Sirkku Laineen tekemään arkisto- ja maastotutkimuksiin vuodelta 1996. Rakennuksia oli rakennettuna jo 1996, joten maastokäynnit ei selitä rakennusten kohdille piirrettyjä käytäviä. Arkistoissa täytyy siis olla materiaalia, jonka perusteella kartan piirustuksia on tehty rakennusten kohdille.

Nuo inventointipiirustuksen käytävä herättää nyt hieman epäluuloja. Niissä on ilmakuvissa näkyvienkin linnoitekäytävien kanssa olevien ristiriitojen lisäksi muutakin. Esimerkiksi kohteen XXVII:1 käytävään en usko ollenkaan. Se on piirretty kulkemaan Kaponieerin tykkiasemien ampumasektorin eteen. Ei aivan tuliasemien edessä ole omien joukkojen käytäviä.

Tämä on historiallinen mäki, jolla on ollut monenlaisia vaiheita. Linnoitteiden osia on vielä jäljellä ja osa on varmasti tonttimaiden laidoilla peittyneinä. Muutama suojahuonekin alueella on vaikka ei julkisesti tarkasteltavissa. Kaponieerin löytymisen ilahduttaa mieltäni. Samoin ilahduttaa kunnostettu käytävänpätkä palvelutalon pihalla. Näin toivoisin toimittavan muuallakin.



## Lisälehti 20.9.2023

Kohteen XXVII:1 Kaponieerille on Helsingin karttapalvelussa piirrettynä yhdyskäytävän reitti. Tuota käytävää epäilen lähinnä sen sijainnin takia. Siitä ei löytynyt myöskään viitteitä vanhemmista ilmakuvista, jossa alue oli vielä peltomaata. Katsoessani vuoden 1969 ilmakuvaa, havaitsin tummemman juovan joka muistuttaa käytävää. Viljely on loppunut 1960-luvun alussa. Vuoden 1964 ilmakuvan mukaan peltomaalta näyttäisi kerätyn pintamaata pois. Maanpinta on siis saanut olla rauhassa välillä 1964-1969. Tällöin voisi olettaa maaperän vaikutuksen kasvillisuuteen näkyvän ilmakuvissakin. Eli käytävien kohdalla on voinut olla kosteampaa, mikä näkyisi tummempana ilmakuvassa.

Onko tuossa kohdalla ollut kaponieerille johtava käytävä.



Olisiko yhteys ollut pikemminkin täältä aseman takaa.

Tuliasemien välisestä käytävästä näyttäisi lähtevän reitti pohjoisen suuntaan (ilmakuva 1943).

Kaponieerin etupuolelta ei käytävä ole kulkenut. Onko tuo piirros siis vain viitteellinen.

20.9.2023  
Mikko Hakala